

Ingrijpen in gezin vraagt ook om consistent beleid en goede controle

Het initiatief van staatssecretaris van welzijn Clémence Ross-Van Dorp om sneller en kordater in te grijpen in gezinnen, komt als geroepen. Steeds meer kinderen komen in de knel, omdat ouders niet of onvoldoende in hun opvoedingstaak slagen. Te lang wachten met ingrijpen brengt grote en vaak onherstelbare schade toe aan de ontwikkeling van het kind.

De vraag is echter of ook na dat ingrijpen het kind op de eerste plaats komt. Iedere jeugdhulpverlener zegt voor het kind op te komen. Vaak wordt dat belang echter weer snel uit het oog verloren. Ouders krijgen, ook als het kind uit huis is geplaatst, van de jeugdhulpverleners nog steeds het voordeel van de twijfel. Twee jaar geleden werd het peutertje Savanna daar het schrijnende slachtoffer van. Kinderen blijven daardoor in verwaarlozende situaties soms te lang thuis wonen. Bij een uithuisplaatsing streven instanties keer op keer naar terugplaatsing, ook als een kind goed gehecht is aan zijn pleegouders .

Continuïteit in opvoeding is van groot belang

Het wordt hoog tijd dat alle partijen in de jeugdzorg het belang van het kind nu eens écht voorop stellen. Dat kan alleen wanneer zwaarwegende beslissingen over de opvoeding worden genomen met voldoende kennis van pedagogie en (ontwikkelings)psychologie, op basis van wetenschappelijk getoetste uitgangspunten. En niet meer, zoals nu vaak gebeurt, op basis van de intuïtie en ervaring van de individuele hulpverlener. Hechting, opvoeding en ontwikkeling zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het betekent dat de continuïteit van een goede opvoedingssituatie voorrang moet krijgen, niet het behoud ‘opvoeding door de ouders’.

Controle op jeugdzorg ontbreekt

Een ferm beleid heeft alleen kans van slagen met een ferme controle. Daar ontbreekt het in de jeugdhulpverlening momenteel aan. Bureau Jeugdzorg, het toegangsportaal tot de jeugdhulpverlening, kan op eigen houtje werken zonder democratische controle van buitenaf. Kritiek is niet welkom en ook bij gegrond verklaarde klachten, vooral van pleegouders, gaat Bureau Jeugdzorg gewoon over tot de orde van de dag. Zelfs rechterlijke beslissingen worden in de wind geslagen. De mening van de instelling voor Pleegzorg telt voor BJZ dikwijls niet mee bij een beslissing over een pleegkind.

Maar we hebben toch de Inspectie Jeugdzorg als controleur, hoor je links en rechts. De inspectie lijkt zelf ook met de handen in het haar te zitten, als we het jaarverslag over 2004 mogen geloven. In het voorwoord velt de hoofdinspecteur een ontluisterend oordeel over het eigen werkveld: het ontbreekt aan systematisch werken, er is te weinig interne sturing en ondersteuning, noodzakelijke hulp komt vaak te laat en er is onvoldoende afstemming met school, jeugdgezondheidszorg en huisarts.

Onderwijsinspectie: goede voorbeeld

In de Wet op de Jeugdzorg staat dat de Inspectie Jeugdzorg onderzoek moet doen naar de

kwaliteit van de jeugdzorg. Ook dient zij toezicht te houden op de naleving van wettelijke kwaliteitseisen én voorstellen tot verbetering te doen. Mooie voornemens, maar in de praktijk komt de inspectie niet veel verder dan reageren op excessen.

Dat moet en kan anders, vinden wij. De Inspectie Jeugdzorg zou een voorbeeld kunnen nemen de Inspectie van het Onderwijs. De onderwijsinspectie controleert scholen elk jaar globaal en eens per drie jaar uitgebreid op de kwaliteit en inrichting van het onderwijs. Het inspectierapport bevat aanbevelingen daartoe en indien nodig ook een risicoanalyse. De belangrijkste resultaten worden beknopt weergegeven in een 'kwaliteitskaart'. Iedereen kan de rapporten en kwaliteitskaarten raadplegen op internet.

De onderwijsinspectie kan deze uitgebreide taken uitoefenen omdat zij over aanzienlijke mankracht beschikt. 250 inspecteurs houden toezicht op ruim 7500 scholen, een gemiddelde van 1/30. De gemiddelde slagkracht van de Inspectie Jeugdzorg - 20 inspecteurs op zo'n 1500 voorzieningen (1/75) - steekt daar mager bij af. Gezien de aard en de ernst van de problematiek in de jeugdzorg zou je eerder het omgekeerde verwachten.

Inhoudelijk toezicht en meer mankracht

Ook in de jeugdzorg zou de kwaliteitscontrole een expliciete taak van de overheid moeten zijn. Wij willen ervoor pleiten dat de Inspectie Jeugdzorg die controle voortvarend oppakt en het beleid van de jeugdzorg nadrukkelijk toetst, inhoudelijk én preventief.

In navolging van de Inspectie van het Onderwijs zou de Inspectie Jeugdzorg daarbij de volgende uitgangspunten moeten hanteren:

- *proactief/preventief toezicht*

Elke instelling wordt jaarlijks globaal en eens in de drie jaar uitgebreid gecontroleerd.

- *inhoudelijke controle*

Toezicht betreft niet alleen procedurele en organisatorische zaken, maar ook de inhoud van het beleid. Voor de jeugd- en pleegzorg zou je kunnen denken aan controle op beleid bij uithuis- en terugplaatsingen, het contact met pleegouders en het stellen van termijnen voor hulpverlening.

- *elektronisch dossier*

Van elke instelling zou een elektronisch dossier met een kwaliteitskaart moeten worden opgebouwd. De kwaliteitskaart moet openbaar zijn voor het publiek. Naast resultaten van het toezicht zouden daarin ook alle incidenten en klachten moeten worden opgenomen.

- *sancties bij falen*

Bij falen en tekortkomingen van een instelling kan het toezicht worden geïntensiveerd. In het uiterste geval zouden sancties moeten worden opgelegd, zoals het onder curatele stellen.

De kordaatheid die de staatssecretaris voorstaat, mag niet beperkt blijven tot alleen het ingrijpen in het gezin. Minstens zo belangrijk is dat ook daarna de jeugdhulpverlening het belang van het kind voorrang geeft. Op een consistente en toetsbare manier.

Bart Lankester, historicus/pleegouder

Tonny Weterings, pedagoog, Universiteit Leiden

Peter van den Bergh, orthopedagoog, Universiteit Leiden

De auteurs maken deel uit van de landelijke werkgroep 'Kind in de pleegzorg', die opkomt voor het belang van het kind in de jeugd- en pleegzorg.